

DREPTUL ANTIDISCRIMINATORIU ÎN CONTEXTUL INTERNAȚIONAL SI EUROPEAN, MĂSURI DE COMBATERE A DISCRIMINĂRII

Lect. univ. dr. Simion BELEA

*Universitatea Tehnică din Cluj Napoca, Centrul Universitar Nord – Baia Mare
Facultatea de Litere, Specializarea Asistență Socială
Simionbla@yahoo.com*

ABSTRACT: The Anti-discrimination Law in The European and International Context, Actions to Fight Discrimination.

When we discuss about the anti-discrimination law, we refer to the norms, national laws, conventions and treaties, as well as linking criteria and conflicts amongst them, that affirm and implement the principle of equality and non-discrimination. The anti-discrimination law at international and European level has evolved and continues to grow in order to cover the factors that cause and facilitate discrimination. Throughout the years, the legislation, the case law and adjustments within the treaties have consolidated its applicability. Each government is compelled to prevent any form of discrimination against men or women, implementing the gender equality principle. Moreover, the regulations issued by the European Directives and the documents comprising the norms, standards and policies have recently indicated a procedural system that massively relies on the scientific research and development, which contributes substantially to the fight against discrimination.

Keywords: *discriminations; mainstreaming inequalities, international legislation, european directives, right.*

1. Introducere

Dreptul antidiscriminatoriu este un subiect vast care dobândește o autonomie sistematică mereu în creștere, atât pe scară națională, cât și la nivel global. Formularea *drept antidiscriminatoriu*, care este de origine anglo-saxonă, răspândită la nivel universal, cuprinde o serie de discipline și practici

ale căror caracteristici variază de la dreptul constituțional la dreptul penal, de la dreptul muncii la dreptul civil. Fundamentul acestuia în Europa s-a clădit pe cele 4 libertăți economice fundamentale: 1) libera circulație a lucrătorilor; 2) interzicerea discriminării bazată pe naționalitate; 3) remunerație egală între bărbați și femei pentru aceeași muncă prestată, dar și interzicerea discriminării pe bază de sex; 4) limitarea dumpingului social¹.

Putem spune că acest drept este unul dintre cele mai importante exemple ale unei legislații internaționale care unifică și produce multiple reglementări, cu o întrepătrundere a culturilor juridice de diferite origini și proveniențe, în care un limbaj unificat al drepturilor este transmis, atât de Curțile Supreme, cât și de legiuitorii naționali și supranaționali. Acest lucru se întâmplă frecvent în Europa, compararea și utilizarea dreptului transnațional este un fenomen din ce în ce mai frecvent, chiar și în acele sisteme juridice mai rezistente din punct de vedere istoric cu privire la experiențele juridice străine. Circulația modelelor juridice și a instrumentelor de protecție la nivel global este, cu siguranță, facilitată în domeniul antidiscriminare. Sfârșitul anilor 1990 în Europa a fost începutul unei noi epoci în legislația antidiscriminare. De atunci protecțiile împotriva discriminării sunt aprofundate și lărgite, iar politicile sociale aplică strategii de combatere a discriminării. Interzicerea discriminării și protecția oferită individului pe baza *trăsăturilor sale protejate* garantează, așadar, bucurarea efectivă a libertății persoanei, înțeleasă ca o capacitate de a profita de posibilele opțiuni (*sau de a nu profita de ele*) în gama oferită de comportamente considerate legale de lege².

2 Evoluția dreptului antidiscriminatoriu în Europa

Așa cum am amintit mai sus, acest drept s-a caracterizat printr-o pluralitate de surse interne și supranaționale, care constituie un sistem ierarhic pe mai multe niveluri și care diferă în funcție de destinatari, de dreptul comunitar și dreptul intern. Începând cu anii 1970, tot datorită muncii

1 Dumpingul social este o practică a angajatorilor care folosesc forța de muncă mai ieftină decât cea care este disponibilă în mod obișnuit la locul lor de producție sau vânzare, de exemplu, acolo unde producția este mutată într-o țară sau zonă cu salarii mici sau unde sunt angajați lucrători migranți prost plătiți. A se vedea: <https://ro.economy-pedia.com/11039321-social-dumping>, accesat în 21 mai 2023.

2 Sul tema della libertà come pluralità di opinioni si veda il prof. Gianfrancesco Zanetti, p. 2015b.

interpretative a Curții de Justiție a UE, iar mai târziu datorită Cartei de la Nisa, dimensiunea socială a dreptului european³ s-a afirmat prin câteva directive numite *de a doua generație*⁴. Odată cu așa-numitele directive de a doua generație, legislația europeană antidiscriminare suferă o schimbare profundă de perspectivă și datorită temeiului juridic diferit pe care se bazează directivele introduse începând cu anul 2000. De fapt, modificările introduse prin Tratatul de la Amsterdam în 1998, atât cu art. 13, cât și cu modificarea concomitentă a art. 119 (ex art. 141 TCE și acum art. 157 TFUE)⁵, au lărgit, pe de o parte, gama interdicțiilor privind discriminările dincolo de cele cuprinse inițial în Tratatul CEE cu referire la (*naționalitate și sex*) și, pe de altă parte, au extins egalitatea de tratament dincolo de limitele restrânse, limitele egalității de remunerare care să cuprindă toate condițiile de muncă și de angajare⁶. Impulsul vine în primul rând din Tratatul de la Amsterdam din 1998, care introduce pentru prima dată în Tratatul CE o clauză antidiscriminare (art. 13) care obligă interdicțiile tradiționale de discriminare stabilite de dreptul comunitar (*naționalitate, sex*) pentru

3 Cultura juridică în domeniul antidiscriminării o putem cataloga în câteva etape: Prima fază începând cu (*anii șaptezeci – până în anii nouăzeci*):

a) interdicțiile discriminării erau obligatorii.

b) s-a făcut întotdeauna o comparație între subiecți pentru a vedea dacă cei protejați au fost mai dezavantajați decât alții în distribuirea anumitor resurse, fără a se pronunța asupra meritelor alegerilor făcute de factorii de decizie privați sau publici.

c) conceptul de egalitate era de tip formal sau procedural, iar cel egalitatea a fost realizat, fie prin acordarea protecțiilor la cel mai înalt nivel, fie, așa cum s-a întâmplat cel mai adesea în cazul discriminării de gen, prin scăderea celui mai înalt nivel de tratament.

4 Directiva 2002/73/CE (de modificare a Directivei 76/207 privind egalitatea de tratament între bărbați și femei); Directiva 2004/113 CE, care pune în aplicare principiul egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii și în furnizarea acestora; Directiva 2006/54/CE (reformată într-un text unic al directiveilor privind egalitatea între bărbați și femei, cu excepția Directivei 77/99 privind securitatea socială); Directiva 2010/41 (din modificarea Directivei 86/613 privind egalitatea între bărbați și femei în activitatea independentă); Directiva 2010/18/UE a Consiliului din 8 martie 2010 de punere în aplicare a acordului-cadru revizuit privind concediul pentru creșterea copilului și de abrogare a Directivei 96/34/CE.

5 Deși art. 19 TFUE nu instituie o interdicție a discriminării, cu aceasta pentru prima dată au fost introduse în tratat cauze de discriminare, altele decât cea de sex și naționalitate, cu un domeniu de aplicare care coincide cu același tratat, integrând în mod semnificativ conținutul dreptului antidiscriminatoriu.

6 Antonella Sciortino, "Luguaglianza di genere nell'UE: Categorie giuridiche e tutele", *Rivista* N°: 4/2020 Data della pubblicazione: 23/09/2020, p. 44.

a stabili acele motive ilicite precum: *rasa, originea etnică, religia, convingerile personale, handicapul, vârsta, orientarea sexuală*, delegând Consiliul să ia măsurile corespunzătoare pentru combaterea discriminării pe baza unor astfel de caracteristici subiective.

Egalitatea și-a asumat un rol foarte important în afirmarea sistemului european de protecție a drepturilor personale. Acest aspect este valabil și în ceea ce privește sistemele juridice naționale, în care principiul egalității face invariabil parte din arhitectura constituțională care prezidează drepturile fundamentale ale persoanei. Este adevărat și în ceea ce privește sistemul juridic internațional, în care egalitatea tuturor ființelor umane este recunoscută, atât în documente fondatoare precum Declarația Universală a Drepturilor Omului sau în Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, cât și în declinații de drepturi implementate în convenții specifice (*dacă ne gândim la egalitatea de gen sau la protecția minorilor*). Cu toate acestea, în cadrul dimensiunii juridice europene, egalitatea a căpătat conotații care o deosebesc de evoluțiile și afirmațiile pe care le au implementate în jurisdicțiile individuale și, cu siguranță, au jucat un rol preminent în procesul de integrare europeană⁷. Abordarea teoretică și metodologică care derivă din aceasta se diferențiază foarte mult de la context la context, astfel încât și astăzi există absența unei practici omogene de reconstrucție a cazurilor și de analiză a diferențelor de tratament. Putem spune că în ultimele decenii, de fapt, s-a instituit o adevărată integrare de gen⁸ (*gender mainstreaming*) la nivel legislativ, jurisprudențial, protecția doctrinară a nediscriminării, al cărei efect este de a produce o convergență

7 Di questo avviso autorevoli studiosi di diritto europeo ai quali si rimanda per un approfondimento, in particolare, M. Barbera, *Il nuovo diritto antidiscriminatorio. Il quadro comunitario e nazionale*, Giuffrè, Milano, 2007; Id., "La sfida dell'uguaglianza", in *Rivista giuridica del lavoro e della previdenza sociale*, 2, 2000, pp. 245-269; E. ELLIS, *EU Anti-Discrimination Law*, Oxford University Press, Oxford, 2005; M. Bell, *Antidiscrimination Law and the European Union*, Oxford, Oxford University Press, 2002; M. Cartabia, *Principi inviolabili e integrazione europea*, Giuffrè, Milano, 1995; A. Adinolfi, "I principi generali nella giurisprudenza comunitaria e la loro influenza sugli ordinamenti degli Stati membri?", in *Rivista italiana di diritto pubblico comunitario*, 3-4, 1994, pp. 521-578.

8 Gender mainstreaming este o strategie internațională asumată pentru realizarea egalității de gen. Gender mainstreaming nu poate exista fără o bază legală compatibilă și fără angajament politic. Aceasta implică integrarea perspectivei de gen în toate etapele politicilor publice și necesită un plan de acțiune clar. A se vedea sursa: https://ro.wikipedia.org/wiki/Gender_mainstreaming, accesat la 20 iunie 2023.

progresivă între sistemul Consiliului Europei, cel al Uniunii Europene și, indirect, al sistemelor naționale. De asemenea, putem constata că în sistemul juridic european, afirmarea principiului egalității și dezvoltarea unui model antidiscriminatoriu de protecție au apărut mai mult ca instrumente politice decât juridice, iar acest lucru este demonstrat și de dificultatea doctrinei în construirea unor baze teoretice solide pentru acest model. Din moment ce această cale a avut protagoniști diferiți, s-a dezvoltat în direcții diferite. Multiplicitatea surselor, interpretărilor și domeniilor de aplicare a determinat un corpus eterogen, în care multă vreme canalele de comunicare reciprocă au lipsit.

3. Importanța directivelor privind discriminarea din anul 2000 și punerea lor în aplicare

Trebuie remarcat însă că, deși interzicerea discriminării pe motive de naționalitate a fost întotdeauna prezentă în sistemul juridic al Uniunii Europene, odată cu dezvoltarea procesului de integrare și dezvoltarea legislației antidiscriminare, protecția acesteia este mai puțin extinsă decât cea acordată celorlalte interdicții de discriminare și, mai ales, reglementarea acesteia pare a fi separată de cea a celorlalte interdicții de discriminare. Această disciplină separată găsește o confirmare în interpretarea predominantă a art. 18 TFUE⁹, aplicabil numai cetățenilor europeni.

Directivele Uniunii Europene privind egalitatea de tratament au fost transpuse în legislația națională și aplicate efectiv în statele membre. Ori-

9 *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)*. Ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, la 1 decembrie 2009, Tratatul privind Instituirea Comunității Europene a fost redenumit Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Acest tratat – cunoscut ca Tratatul de la Roma (semnat la Roma, la data de 25 martie 1957) – a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958, instituind astfel Comunitatea Economică Europeană (CEE). Tratatul privind Instituirea Comunității Europene a fost modificat ulterior prin Tratatul privind Uniunea Europeană (cunoscut ca tratatul de la Maastricht), semnat la data de 7 februarie 1992 și intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993, astfel fiind instituită Uniunea Europeană. Apoi, atât Tratatul privind Instituirea Comunității Europene, cât și Tratatul privind Uniunea Europeană au fost modificate prin Tratatul de la Amsterdam (semnat la data de 2 octombrie 1997 și intrat în vigoare la 1 mai 1999), prin Tratatul de la Nisa (semnat la data de 26 februarie 2001 și intrat în vigoare la 1 februarie 2003) și prin Tratatul de la Lisabona.

Sursa: https://www.globalinfo.ro/z/tratatul_privind_functionarea_uniunii_europene_tfue.htm accesat la 2 august 2023.

entările comunitare pentru combaterea discriminării sunt cuprinse în Directiva privind egalitatea în muncă și în Directiva privind egalitatea rasială, ambele din anul 2000.

Consiliul European a adoptat în același an aceste două directive, numite și directive *gemene*, deoarece au multe aspecte comune, dar au ca scop asigurarea unei protecții cuprinzătoare împotriva discriminării: Directiva 2000/43/CE din 29 iunie 2000, care pune în aplicare principiul egalității de tratament între persoane, indiferent de origine rasială sau etnică și Directiva 2000/78/CE din 27 noiembrie 2000 care stabilește un cadru general pentru egalitatea de tratament în muncă și ocupație. Cele două directive diferă, în prima, în ceea ce privește motivele de discriminare protejate și domeniul de aplicare, iar a doua fiind limitată doar la sectorul ocupării forței de muncă. Adoptarea directivelor din 2000 a necesitat adaptarea unei părți din legislația anterioară antidiscriminare, adică directivele deja în vigoare privind discriminarea pe criterii de sex, atât în raport cu conținutul lor, cât și în raport cu domeniul lor de aplicare: de fapt, s-au introdus inovații semnificative în special în ceea ce privește noțiunea de discriminare, structurarea hotărârii privind discriminarea și domeniul de aplicare.

În plus, adoptarea acestor directive ne permite să lărgim domeniul de aplicare a dreptului Uniunii și, prin urmare, a principiilor și drepturilor generale consacrate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, inclusiv principiul general al nediscriminării, în temeiul articolelor 20 și 21 din acest document. Prin urmare, diferitele temeuri juridice tind să genereze reglementări care conferă motive individuale de discriminare și diferite protecții, atât pentru domeniul de aplicare a interdicțiilor, cât și pentru reglementările specifice cuprinse în actele normative. Este interesant de luat în considerare regimul diferit garantat interzicerii discriminării pe motive de naționalitate, în special în ceea ce privește interzicerea discriminării pe motive de rasă sau origine etnică.

În Directiva 2000/43/CE ca la art. 19 TFUE, originea etnică este plasată alături de rasă, integrând cuvântul care evocă cel mai mult caracteristicile fizice (rasa) cu referire la dimensiunea culturală a grupului de apartenență (origine etnică). Rasa și originea etnică ajung, așadar, să constituie o singură noțiune, astfel încât să se evite să existe situații care nu sunt protejate din simple motive terminologice.

Cu toate acestea, diferențele de tratament bazate pe naționalitate sunt excluse în mod expres. Art. 3, din directivă de fapt, exclude din

domeniul de aplicare al directivei „[...] diferențele de tratament bazate pe naționalitate și nu aduce atingere dispozițiilor și condițiilor referitoare la intrarea și șederea resortisanților țărilor terțe și a apatrizilor pe teritoriul statelor membre, nici vreun tratament rezultat din statutul juridic al resortisanților țărilor terțe sau al apatrizilor în cauză”.

4. Aplicarea Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene¹⁰

Carta nu poate fi considerată o simplă listă de principii morale, fără consecințe, întrucât valorile exprimate de aceasta sunt împărtășite în unanimitate de statele membre, iar proclamarea lor, „raționalizată” într-un document scris, solemn și oficial, constituie un pas decisiv către conștientizarea cetățenilor Uniunii cu privire la identitatea lor comună și la destinul lor european comun. Carta se aplică instituțiilor europene cu respectarea principiului subsidiarității și în niciun caz nu poate extinde competențele și sarcinile care le sunt atribuite prin tratate. Este, de asemenea, adoptată de țările Uniunii Europene ca parte a implementării legislației UE.

Trebuie remarcat însă că, deși interzicerea discriminării pe motive de naționalitate a fost întotdeauna prezentă în sistemul juridic al Uniunii Europene, odată cu dezvoltarea procesului de integrare și dezvoltare a legislației antidiscriminare, protecția acesteia este mai puțin extinsă decât cea acordată celorlalte interdicții de discriminare și, mai ales, reglementarea acesteia pare a fi separată de cea a celorlalte interdicții de discriminare.

În ciuda faptului că articolul 18¹¹ din cartă și diferitele declinări ale interzicerii discriminării pe motive de naționalitate consacrate în tratat nu se aplică cetățenilor țărilor terțe, există în prezent numeroase obligații im-

10 *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene* a fost proclamată de către Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene la data de 7 decembrie 2000, în cadrul Consiliului European de la Nisa. Incluziunea drepturilor fundamentale ale cetățenilor Uniunii în *Tratatul de la Lisabona* presupune faptul că instituțiile Uniunii și statele membre sunt obligate din punct de vedere juridic, atunci când pun în aplicare dreptul UE, să respecte aceste drepturi.

11 Articolul 18. Dreptul de azil. Dreptul de azil este garantat cu respectarea normelor prevăzute de *Convenția de la Geneva* din 28 iulie 1951 și de Protocolul din 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților și în conformitate cu *Tratatul privind Uniunea Europeană* și cu *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene* (denumite în continuare „tratamente”).

puse statelor de a garanta egalitatea de tratament acestor cetățeni, consacrate în directivele privind imigrația și azilul. De asemenea, uneori poate fi dificil să distingem dacă discriminarea se bazează de fapt pe cetățenie sau pe origine rasială sau etnică¹². În unele state, discriminarea pe criterii de rasă sau origine etnică este mai ușor de distins de discriminarea pe motive de cetățenie, deoarece persoanele cu o origine rasială sau etnică diferită de cea a majorității populației sunt, de asemenea, cetățeni ai țărilor respective.

Interpretările articolelor din cartă

Nediscriminarea – Articolul 21

Interzicerea discriminării este cuprinsă în art. 21¹³; se referă la discriminarea bazată, în special, pe sex, rasă, culoarea pielii sau origine etnică sau socială, caracteristici genetice, limbă, religie sau convingeri personale, opinii politice sau orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, proprietate, naștere, handicap, vârstă sau orientarea sexuală, precum și discriminarea bazată pe cetățenie. După cum confirmă în special acest precept, pasajul constituie o extensie universalistă a protecției anti-discriminare¹⁴.

Acest articol din Cartă preia alte șapte cauze reglementate din articolul 13 din Tratatul CE, (*origine socială, caracteristici genetice, limbă, opinie politică sau orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, moștenire și naștere*). Convenția Europeană a propus integrarea Cartei într-un nou tratat constituțional pentru Uniunea Europeană și că noul tratat să

12 Regina v. Immigration Officer at Prague Airport and another ex parte European Roma Rights Centre and others, 9 December 2004, in 2004 UKHL, 55, in <https://publications.parliament.uk/pa/ld200405/ldjudgmt/jd041216/a&oth-1.htm>.

13 **Articolul 21 – Nediscriminarea** 1. Orice formă de discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoarea pielii sau origine etnică sau socială, caracteristici genetice, limbă, religie sau convingeri personale, opinii politice sau orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, proprietate, naștere, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală.

2. În sfera de aplicare a Tratatului de instituire a Comunității Europene și a Tratatului privind Uniunea Europeană, orice discriminare pe bază de naționalitate este interzisă, fără a aduce atingere dispozițiilor specifice cuprinse în tratatele în sine.

Alineatul 1 este inspirat de articolul 13 din Tratatul CE, înlocuit acum de articolul 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și de articolul 14 din CEDO, precum și de articolul 11 din Convenția privind drepturile omului și biomedicina privind moștenirea genetică. În măsura în care coincide cu articolul 14 din CEDO, se aplică în conformitate cu acesta.

14 L. Curcio, A. Guariso, Articolo 21. Non discriminazione cit., p. 257.

includă nediscriminarea ca unul dintre obiectivele fundamentale ale UE. Aceste propuneri nu au fost încă aprobate de statele membre, în așteptarea rezultatului Conferinței interguvernamentale și a adoptării noului tratat. Includerea Cartei drepturilor fundamentale în tratat nu ar oferi un nou temei juridic pentru o nouă legislație comunitară privind nediscriminarea; cu toate acestea, multe dintre cauzele suplimentare care apar în Cartă ridică întrebări importante și sensibile (*de exemplu, discriminarea bazată pe caracteristicile genetice*)¹⁵. În numeroase ocazii, Curtea Europeană de Justiție a considerat principiul nediscriminării bazate pe sex sau naționalitate un drept fundamental al dreptului comunitar și orice derogare de la acest principiu trebuie interpretată strict¹⁶. Această jurisprudență va influența, fără îndoială, Curtea atunci când va examina directivele privind egalitatea rasială și egalitatea la locul de muncă.

Diversitate culturală, religioasă și lingvistică – Articolul 22¹⁷

Acest articol s-a bazat pe articolul 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană și pe articolul 151, alineatele (1) și (4) din Tratatul CE, acum înlocuit cu articolul 167 alineatele (1) și (4) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), referitoare la cultură. Respectul pentru diversitatea culturală și lingvistică este acum consacrat și în articolul 3 alineatul (3) din tratat asupra Uniunii Europene. Articolul este inspirat din declarația nr. 11 anexat la Actul final al Tratatului de la Amsterdam, face referire la statutul bisericilor și al organizațiilor neconfesionale, reluat acum în articolul 17 din Tratatul Operațional a Uniunii Europene.

15 Natura strict personală și extrem de sensibilă a informațiilor privind moștenirea genetică ne impune să căutăm noi instrumente de reglementare pentru protecția drepturilor omului în fața unor forme noi și mai agresive de amenințare. Examinând politicile actuale în statele europene și legile propuse în materie în diverse sisteme, pot fi identificate unele tehnici juridice de reglementare a datelor genetice: interzicerea absolută a colectării datelor cu excepția protecției sănătății și a activității de cercetare; legitimitatea utilizării testelor numai în cazuri specifice și în scopuri specifice; legitimitatea testelor numai cu acordul persoanei în cauză; interdicții specifice privind utilizarea datelor; reguli privind accesul la datele colectate și orice utilizări dincolo de scopurile inițiale.

16 De exemplu, cauza C-13/94, P/S și Cornwall County Council Rec. [1996] I-02143, cauza C 55/00, Gottardo E.

17 Articolul 22. *Diversitatea culturală, religioasă și lingvistică* – Uniunea respectă diversitatea culturală, religioasă și lingvistică.

Egalitatea între femei și bărbați – Articolul 23¹⁸

Primul paragraf al acestui articol s-a bazat pe articolul 2 și articolul 3 alineatul (2) din Tratatul CE, acum înlocuite cu articolul 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană și articolul 8 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), care impun Uniunii să urmărească promovarea egalității între bărbați și femei, precum și articolul 157 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. Este inspirat de articolul 20 din Carta Socială Europeană, revizuită din 3 mai 1996 și punctul 16 din Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor. Se bazează pe articolul 157 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și pe articolul 2 alineatul (4) din Directiva 76/207/CEE a Consiliului privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la muncă, formare profesională. Al doilea paragraf preia, într-o formă mai scurtă, articolul 157 alineatul (4) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, potrivit căruia principiul egalității de tratament nu se opune menținerii sau adoptării de măsuri care oferă avantaje directe specifice pentru a facilita exercitarea unei activități profesionale de către sexul subreprezentat ori pentru prevenirea sau compensarea anumitor dezavantaje într-o carieră profesională. În conformitate cu articolul 52, alineatul (2), prezentul al doilea paragraf nu modifică articolul 157 alineatul (4).

Drepturile minorilor – Articolul 24¹⁹

Acest articol se bazează pe Convenția de la New York privind drepturile copilului, semnată la 20 noiembrie 1989 și ratificată de toate statele membre, și în special pe articolele 3, 9, 12 și 13 din respectiva convenție.

18 Articolul 23, *Egalitatea între femei și bărbați*. Egalitatea între femei și bărbați trebuie asigurată în toate domeniile, inclusiv în ceea ce privește încadrarea în muncă, munca și remunerarea. Principiul egalității nu exclude menținerea sau adoptarea de măsuri care să prevadă avantaje specifice în favoarea sexului subreprezentat.

19 Articolul 24. Drepturile copilului.

(1) Copiii au dreptul la protecția și îngrijirile necesare pentru asigurarea bunăstării lor. Ei își pot exprima în mod liber opinia. Aceasta se ia în considerare în problemele care îi privesc, în funcție de vârsta și gradul lor de maturitate. (2) În toate acțiunile referitoare la copii, indiferent dacă sunt realizate de autorități publice sau de instituții private, interesul superior al copilului trebuie să fie considerat primordial. (3) Orice copil are dreptul de a întreține cu regularitate relații personale și contacte directe cu ambii părinți, cu excepția cazului în care acestea sunt contrare interesului său.

Alineatul 3 ia în considerare faptul că, în contextul creării unui spațiu de libertate, securitate și justiție, dreptul Uniunii în materie civilă cu implicații transnaționale, pentru care competența este conferită de articolul 81 din tratat privind funcționarea, Uniunea Europeană, poate include, printre altele, drepturi de acces care permit copiilor să mențină în mod regulat relații personale și contact direct cu ambii părinți.

Drepturile persoanelor în vârstă – Articolul 25²⁰

Acest articol este inspirat de articolul 23 din Carta socială europeană, revizuită și de punctele 24 și 25 din Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor. Participarea la viața socială și culturală include în mod evident participarea la viața politică.

Includerea persoanelor cu dezabilități – Articolul 26²¹

Principiul cuprins în acest articol se bazează pe articolul 15 din Carta Socială Europeană și este, de asemenea, inspirat din Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor.

Concluzii:

Drepturile la egalitate și nediscriminare joacă un rol fundamental în reconstruirea acestui context și acest fapt este demonstrat, printre altele, de extinderea domeniului de aplicare a *noii protecție antidiscriminare* care, având în vedere factori de diferențiere diferiți, a extins sfera de aplicare a interdicțiilor aferente. Este incontestabil că drepturile la egalitate și nediscriminare constituie „parte dintr-un cadru de drepturi fundamentale ale cetățenilor europeni, așa cum este reafirmat și de Carta de la Nisa. Astfel, protecția antidiscriminatorie se confirmă și datorită directivelor în domeniu și consacării în constituțiile naționale ale statelor ca una dintre formele centrale de reglementare a dreptului european actual, nu numai în domeniul muncii, ca o alternativă la cea constituită prin recunoașterea dreptu-

20 Articolul 25. Drepturile persoanelor în vârstă.

Uniunea recunoaște și respectă dreptul persoanelor în vârstă de a duce o viață demnă și independentă și de a participa la viața socială și culturală.

21 Articolul 26. Integrarea persoanelor cu handicap. Uniunea recunoaște și respectă dreptul persoanelor cu handicap de a beneficia de măsuri care să le asigure autonomia, integrarea socială și profesională, precum și participarea la viața comunității.

rilor substanțiale. Codificarea principiului general al egalității reprezintă o noutate absolută pentru legislația europeană, deși constituie transpunerea unui principiu dobândit acum de sistemul de drept, grație activității creatoare a Curții de Justiție. Strategia politică bazată pe *gender mainstreaming* trebuie, așadar, să aibă loc într-o perspectivă de gen, fiecare fază a proceselor politice, de la planificare la implementare, monitorizare și evaluare. Riscul este, așadar, că drepturile la egalitate și nediscriminare să reprezinte „ultimul bastion de garanție într-un regim juridic care vede un grad ridicat de competitivitate și convergență a rezultatelor economice ca instrumente de asigurare a creșterii economice”²² și, în schimb, acordă puțină atenție la obiectivele politicii sociale.

Bibliografie:

- ADINOLFI, Allegra, „I principi generali nella giurisprudenza comunitaria e la loro influenza sugli ordinamenti degli Stati membri”, in *Rivista italiana di diritto pubblico comunitario*, 3-4, 1994, pp. 521-578.
- BARBERA, Marzia, *Il nuovo diritto antidiscriminatorio. Il quadro comunitario e nazionale*, Giuffrè, Milano, 2007.
- BELL, Mark, *Antidiscrimination Law and the European Union*, Oxford University Press, Oxford, 2002;
- CARTABIA, Marta, *Principi inviolabili e integrazione europea*, Giuffrè, Milano, 1995.
- GUARRIELLO, Fausta, „Il nuovo diritto antidiscriminatorio”, in *Giornale di diritto del lavoro e di relazioni industriali*, 2003, n. 99-100, p. 341.
- SCIORTINO, Antonella, „Luguaglianza di genere nell’UE: Categorie giuridiche e tutele**” *Rivista*, N°: 4/2020. Data della pubblicazione: 23/09/2020 p. 44.

Legislație europeană:

- Convenția Europeană a Drepturilor Omului, 1950.
- Convenția de la New York privind drepturile copilului, 1989.
- Carta Drepturilor Fundamentale A Uniunii Europene, 2000.

22 F. Guarriello, „IL nuovo diritto antidiscriminatorio”, in *Giornale di diritto del lavoro e di relazioni industriali*, 2003, n. 99-100, p. 341 ss.

- *Tratatul de la Maastricht, 1992.*
- *Tratatul de la Amsterdam, 1997.*
- *Directiva 76/207/CEE.*
- *Directiva 2002/73/CE.*
- *Directiva 2004/113/ CE.*
- *Directiva 2006/54/CE.*
- *Directiva 2010/18/UE.*
- *Directiva 2010/41/ CE.*

Website:

- https://ro.wikipedia.org/wiki/Gender_mainstreaming
- <https://publications.parliament.uk/pa/ld200405/ldjudgmt/jd041209/roma-1.htm>
- <https://ro.economy-pedia.com/11039321-social-dumping>
- https://www.globalinfo.ro/z/tratatul_privind_functionarea_uniunii_europene_tfue.htm